

'Kinderliteratuur is doordeseemd van witte personages'



Amper 2 procent van alle kinderverhalen uit 2013 ging over gekleurde kindjes, al groeien die hier nu al ongeveer vier generaties op. Het kan ook anders, vindt Asma Ould Aissa van het Sesam-festival, dat het superdiverse kinderboek in de kijker zet.

© Belga

"Wandel eender welke boekenhandel binnen en de kans is groter dat je een boek vindt over een zombie dan over een zwart meisje." De zwarte Britse bekroonde kinderauteur **Malorie Blackman** omschrijft in een interview treffend de pijnpunten in de kinder- en jeugdliteratuur. De situatie in Vlaanderen is even of zelfs meer bedroevend. Ook hier is de kinderliteratuur doordeseemd van witte personages. Personages met de naam Evi of Thomas komen vaak in een verpakking van porseleinwitte huidjes, roze blozende kaakjes, fonkelende blauwe oogjes en lang blond haar. Het aantal kinderen met een andere kleur neemt nochtans niet af. In onze grootsteden is de helft van de kinderen van niet-Vlaamse origine. En toch is, op enkele uitzonderingen na, het literair landschap bezaaid met pennenvruchten die nagenoeg hetzelfde smaken. De leveranciers van kinderverhalen hebben vaak ook hetzelfde profiel.

'Wij spreek in Marokko andere taal'

Onlangs ontstond nog ophef over een Nederlands kinderverhaal: "*Wij komen fan Marokko. Dat is ook fer land*", zegt ze. "*Wat praat jij raar*", roept Tommy. "*Wij spreek in Marokko andere taal. Ik moet jouw taal nog leer.*" Deze pijnlijke dialoog haal ik niet uit een kinderboek uit de jaren zestig. Eind 2014 verscheen ze in een verhalenbundel, aan de hand van een Nederlandse uitgeverij. Goedbedoelde intenties van de uitgeverij - het ingaan tegen racisme - stranden in het bevestigen van een vooroordeel. Stereotypes versterken een vooroordeel in ons hoofd.

Deze uitgeverij wil misschien wel een aantal problemen aankaarten en bestrijden. Helaas zal vooral het beeld blijven hangen van een Marokkaans personage met een geringe woordenschat. Werken met stereotypes benadrukt het wij-zijdenken: twee groepen die tegenover elkaar staan: de 'allochtoon' versus de 'autochtoon', een gevaarlijke tweedeling die intussen mainstream is geworden (maar waarop men her en der gelukkig ook terugkomt). Impliciet is er sprake van een hiërarchische tegenstelling en krijgen stereotype boodschappen een racistische bijmaak.

Het kan ook anders

Het kinderboekenproject Sesam toon gelukkig hoe het ook anders kan. Aanstaande maandag vieren we in de Roma in Antwerpen het SESAM-festival, het feest voor het superdiverse kinderboek. Net voor de jeugdboekenweek (14 tot 29 maart), worden daar tien superdiverse kinderboeken gelanceerd die werden geschreven en geïllustreerd door divers talent.

Voorafgaand werd er bij meer dan honderd ouders en kinderen gepeild naar het (voor)leesgedrag. Wat bleek? Alle ouders vinden het belangrijk dat hun kinderen af en toe lezen. Niet-Vlaamse ouders lazen zelfs meer voor om hun kinderen het Nederlands bij te brengen. Naast het belang van de taal mag ook het maatschappelijk belang van een kleurrijk letterland niet onderschat worden. Want ontstaan de kiemen van ons zelfbeeld en wereldbeeld niet in onze kinderjaren? Kinderen met een andere origine herkennen zich nu amper in kinderboeken. Herkenbaarheid kan nochtans het zelfbeeld positief stimuleren, dus kinderboeken horen er dan ook voor alle kinderen te zijn. Tegelijkertijd verruim je met diverse verhalen het blikveld van alle kinderen. Niemand wordt geboren met een bepaald beeld over de wereld, dat wordt onder meer door kinderboeken gevormd. Verhaaltjes vervoeren kinderen naar andere werelden en laten hen kennismaken met de magie van de diverse samenleving waarin we vertoeven.

Muntthee, couscous en de brave allochtoon

Amper 2 procent van alle kinderverhalen uit 2013 ging over gekleurde kindjes, al groeien die hier nu al ongeveer vier generaties op. De boekensector hinkt achterop. De overheid zou bovendien een draagvlak kunnen creëren voor meer en betere diversiteit in de literatuur. Ze kan naast de instellingen ook de commerciële boekensector aanzetten tot een diverser beleid.

Er liggen heel wat verhalen om ontgonnen te worden. We zouden gek zijn als we die rijkdom lieten liggen. Laten we investeren in boeken die aansluiten op de maatschappelijke realiteit van diversiteit en verstedelijking. Geen verhalen voor bruine of witte kindjes. *Geen usual suspects zoals muntthee, couscous en de brave allochtoon; producten die geschreven zijn door en voor Vlamingen.* Maar goede en spannende verhalen waarin alle kinderen zich herkennen. De *return on investment*? Meer leesplezier, kinderboeken met boeiende verhalen en meer wederzijds respect en begrip voor elkaar. Zodat we allen *early adopters* van deze superdiverse samenleving worden. Want jong geleerd is oud gedaan, toch?



Asma Ould Aissa is stuurgroep lid van het project Sesam en auteur van *Safia en de droombellen*, één van de tien superdiverse kinderboeken van Studio Sesam (www.studiosesam.be).

(Bron: Knack, 5 maart 2015)